

KICHIK VA O'RTA BIZNES UCHUN MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH: MUAMMOLAR VA INNOVATSION YECHIMLAR

Xikmatov Xayrullaxon Maxmurxonovich

Hikmatov1980@gmail.com

Annotatsiya: Kichik va o'rta biznes (KOB) iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi bo'lib, ularning moliyaviy barqarorligini ta'minlash mamlakat iqtisodiy taraqqiyotiga bevosita ta'sir qiladi. Ushbu maqolada KOB uchun moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda duch kelinayotgan asosiy muammolar, moliyaviy boshqaruvning zamonaviy usullari va innovatsion yechimlar tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, investitsiyalarni jalb qilish, raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash dasturlari KOB moliyaviy barqarorligini oshirishning asosiy omillaridan hisoblanadi.

Kalit so'zlar: Kichik va o'rta biznes, moliyaviy barqarorlik, investitsiyalar, moliyaviy boshqaruv, raqamli moliyaviy texnologiyalar, risklarni boshqarish, davlat qo'llab-quvvatlovi.

Kichik va o'rta biznes subyektlari mamlakat iqtisodiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchlaridan biri hisoblanadi. Ammo ularning moliyaviy barqarorligi turli omillar ta'sirida o'zgarishi mumkin. Ushbu maqolada KOB uchun moliyaviy barqarorlik tushunchasi, uning ta'sir qiluvchi omillari hamda innovatsion moliyaviy boshqaruv yondashuvlari muhokama qilinadi.

Kichik va o'rta biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash turli tashqi va ichki omillarga bog'liq. Ushbu bo'limda ushbu omillarning har biri batafsil tahlil qilinadi.

Kichik bizneslar ko'pincha boshlang'ich kapital yoki doimiy investitsiyalarga ega bo'lmaslik muammosiga duch kelishadi. Kapital yetishmovchiligi sababli biznes jarayonlarini rivojlantirish, ishlab chiqarishni kengaytirish va raqobatbardoshlikni oshirish qiyinlashadi. Shuning uchun kichik bizneslar davlat va xususiy sektor tomonidan

beriladigan grantlar, sarmoya fondlari va imtiyozli kreditlardan samarali foydalanishlari lozim.

Ko'plab kichik korxonalar moliyaviy boshqaruv tizimini samarali yurita olmasligi sababli moliyaviy barqarorlikni yo'qotish ehtimoli mavjud. Ularning aksariyati budjetni rejalashtirish, xarajatlarni optimallashtirish va kutilmagan moliyaviy inqirozga qarshi strategiyalar ishlab chiqish bo'yicha yetarlicha bilim va tajribaga ega emas.

Ko'pchilik banklar kichik bizneslarga kredit berish jarayonida yuqori talablarni qo'yadi. Xususan, kredit olish uchun garov talabi, yuqori foiz stavkalari va qisqa muddatli qaytarish shartlari kichik biznes uchun muammo tug'diradi. Bunday sharoitlarda alternativ moliyalashtirish usullari, masalan, kraudfanding va venture capital kabi mexanizmlar muhim ahamiyat kasb etadi.

Kichik bizneslar uchun soliq yuklamasining ortishi ularning moliyaviy barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ko'pgina korxonalar soliqlarni o'z vaqtida to'lashda qiyinchiliklarga duch kelishadi. Davlat tomonidan kichik bizneslar uchun imtiyozli soliq tizimlari, soddalashtirilgan buxgalteriya va soliq monitoring tizimlari joriy etilishi moliyaviy barqarorlikni oshirishga yordam beradi.

Mamlakatdagi makroiqtisodiy muhitning beqarorligi, valyuta kurslari o'zgarishi va inflyatsiya darajasi kichik biznesning moliyaviy rejalashtirishiga ta'sir qiladi. Shu sababli bizneslar risklarni minimallashtirish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirishlari kerak.

Kichik bizneslar uchun raqamli moliyaviy texnologiyalar moliyaviy shaffoflik va samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Mobil to'lov tizimlari, onlayn banking va blokcheyn texnologiyalari orqali tranzaksiyalarni osonlashtirish va firibgarlik holatlarining oldini olish mumkin.

Investitsiyalar kichik biznes uchun muhim moliyaviy manba hisoblanadi. Venture capital (venchur kapitali), biznes farishtalar va kraudfanding kabi innovatsion investitsiya usullari kichik biznesga o'z faoliyatini kengaytirish imkonini beradi.

Ko'pgina davlatlar kichik biznesga moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun turli grantlar, imtiyozli kreditlar va subsidiyalar taqdim etmoqda. Davlat tomonidan soliq

imtiyozlari va arzon kreditlarning berilishi kichik biznesning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Moliyaviy xavflarni minimallashtirish uchun sug'urta tizimlari, aktivlarni diversifikatsiya qilish va stabilizatsiya fondlari kabi usullardan foydalanish tavsiya etiladi.

Kichik biznes egalari va rahbarlari uchun moliyaviy ta'lim dasturlarini joriy etish ularning barqarorlikni oshirishiga yordam beradi. Seminarlarga qatnashish va moliyaviy rejalashtirish bo'yicha maslahat olish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. W. W. Norton & Company.
2. Porter, M. E. (2001). *Strategy and the Internet*. *Harvard Business Review*, 79(3), 62-78.
3. Chaffey, D., & Smith, P. R. (2017). *Digital Marketing Excellence: Planning, Optimizing and Integrating Online Marketing*. Routledge.
4. Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution*. World Economic Forum.
5. OECD (2021). *Digital Transformation of SMEs*. OECD Publishing.